

STRACH A KRIMINALITA VE VYBRANÝCH MĚSTECH ČR

Petra LINHARTOVÁ¹, Lucie ORLÍKOVÁ¹, Igor IVAN¹, Jiří PÁNEK²

¹ Katedra geoinformatiky, Hornicko-geologická fakulta, Vysoká škola báňská technická univerzita Ostrava, 17. listopadu 2172/15, 708 00, Ostrava, Česká republika
petra.linhartova@vsb.cz

² Katedra rozvojových a environment.studií, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 511/8, 771 47, Olomouc, Česká republika
jiri.panek@upol.cz

Abstrakt

Příspěvek obsahuje výsledky výzkumu, který se zabýval prostorovým rozmístěním kriminality a sníženým pocitem bezpečí. Výstupy jsou založeny na datech o registrované kriminalitě za roky 2015 - 2018 a online dotazníkovém šetření, které proběhlo v říjnu a listopadu roku 2018. Výsledkem jsou mimo jiné mapy kombinovaných clusterů Moranových I, které ukazují na lokality ve čtyřech městech Česka - Ostravě, Olomouci, Kolíně a v městské části Praha 12. Tyto clustery identifikovaly lokality, kde se lidé bojí, ale kriminalita zde není, kde je registrovaná kriminalita, ale lidé obavy nepociťují a kde se tyto jevy setkávají, tedy obyvatelé se cítí oprávněně ohroženi. Hodnotí se různé kombinace registrované trestné činnosti a sníženého pocitu bezpečí různého typu.

Abstract

The paper contains the results of research into spatial distribution of crime and fear of crime. The outputs are based on registered crime data for years 2015-2018 and on-line questionnaire survey, which took place in October and November 2018. The result is, among other things, maps of Moran I combined clusters that point to locations in four cities in the Czech Republic - Ostrava, Olomouc, Kolin and Prague 12. These clusters have identified locations where people are afraid, but there is no crime, then places where there is registered crime, but people have no concerns and places where these phenomena meet, so that the residents feel legitimately endangered. Different crimes and a fear of crime of different types are evaluated.

Klíčová slova: trestné činy; obavy z trestné činnosti; Moranovo I; pocit bezpečí, účast občanů v průzkumu

Keywords: crime; fear of crime; Moran's I; feeling of safety, citizen participation in research

KRIMINALITA A SNÍŽENÝ POCIT BEZPEČÍ

Každé místo evokuje pocit nebo emoce. Některá místa mohou být atraktivní, příjemná, nudná, nebezpečná nebo dokonce děsivá. Pocit strachu ve městě je často spjat s povědomím o výskytu kriminality a dalších negativních jevů. Souvislosti mezi kriminalitou, kvalitou života ve městě a sníženého pocitu bezpečí mezi obyvateli si všimli již v 20. letech minulého století v tzv. Chicagské škole (Herbert, 1982). Městské samosprávy se dlouhodobě snaží zlepšit prostředí pro své obyvatele a pocit bezpečí na veřejných místech k nim bezesporu patří. Navrhují se kamerové systémy, opravují se veřejná prostranství, policisté jsou vysíláni do míst se sníženou percepcí bezpečí apod.

Data za města Ostravu, Olomouc, Kolín a Prahu 12 o registrované kriminalitě použité v tomto výzkumu jsou za roky 2015 až září 2018 a zahrnují vybrané trestné činy spojené se snížením pocitu bezpečí obyvatel. Jsou to krádeže na osobách, násilné trestné činy, vloupání do objektů, krádeže aut, popř. věcí nebo součástek z aut a extremismus. Dotazníkové šetření bylo navrženo tak, aby odpovídalo vybraným trestným činům např. násilné trestné činy – obavy z fyzického napadení. Oba jevy byly agregovány na hexagonovou

síť, nad kterou byla vypočtena Moranova I. Počty zúčastněných ve spolupracujících městech a počty zaznamenaných bodů jsou uvedeny v Tab 1.

Tab 1. Počty respondentů a počty obyvatel

Město	Počet obyvatel	Počet účastníků	Body	% z obyvatel
Ostrava	289 000	1351	3767	0,47
Olomouc	101 000	691	1589	0,68
Kolín	32 000	277	574	0,86
Praha 12	56 249	207	457	0,37

Mapování a analýza sníženého pocitu bezpečí dohromady s daty o registrované kriminalitě se začaly provádět s vývojem počítačů, ale jak dát tyto dva jevy, jeden subjektivní a těžko měřitelný (Curtis, 2012) a druhý objektivní dohromady je stále předmětem vývoje a každá studie, zabývající se touto otázkou přistupuje k analýze a výsledné vizualizaci výsledků trochu jinak. Některé využívají bivariačních map jiné mapy hotspotů kriminality překrývají mřížkou se šrafováním. My jsme použili kombinované clustery Moranových I, které v datech rozlišují 4 typy lokalit. Jsou to místa, kde se vyskytuje hojně kriminalita, ale lidé se zde necítí ohroženi, dále místa, kde se lidé cítí méně bezpečně, místa, kde se tyto dva jevy vyskytují společně a pak také místa, kde se ani jeden z těchto jevů nevyskytuje. Dále jsme využili potenciálu pocitových dat a vytvořili mapy srovnání obav pro den a rozdíl mezi obavami mužů a žen. Zvláště pak pocitové mapy se záznamem o tom, jestli se lidé bojí spíše v noci, než ve dne odhalují zajímavé souvislosti.

Ostrava

V Ostravě byly porovnány trestné činy s konkrétními pocity strachu. Kriminalita se v Ostravě objevují nejvíce kolem nákupních center, náměstí, nádraží a obecně na místech, kde je vysoká fluktuace osob. Tato místa, ale nejsou mezi obyvateli považována za nebezpečná. Oprávněný strach se objevuje v blízkosti ubytoven, průmyslových objektů a na větších dopravních uzlech hromadné dopravy a nádražích. V centru města se potkává obava ze zločinu s trestnou činností na ulici Stodolní. Nejčastější je výskyt trestné činnosti a zároveň strachu z ní na zastávkách MHD v blízkosti lokalit s obyvateli ohroženými sociálním vyloučením jako jsou část Přívozu anebo Dělnická ulice v Porubě. Během dne se lidé nebojí na ulici Stodolní. Více se lidé obávají na zastávkách MHD během nočních hodin.

Olomouc

V Olomouci je podle jejích obyvatel nejnepříjemnějším místem hlavní nádraží. Zde stejně jako v blízkosti autobusového nádraží, na Biskupském náměstí a také ve všech částech městských parků, kudy vedou hlavní pěší trasy se trestná činnost potkává s obavami a pocitem sníženého bezpečí. Obecně se lidé obávají v rozlehlých městských parcích, na ulici Riegrova a také na Horním a Dolním náměstí v centru města. Velké množství trestné činnosti se vyskytuje v okolí ulice Uhelná, kde se nachází větší množství barů, ale lidé zde nepocítují obavy. V Olomouci se ženy více obávají v parcích, zejména v Bezručových sadech u mauzolea. Obavy mužů převládají na ulici u Bystřičky a Blanická.

Kolín

V Kolíně se střetává kriminalita a pocit strachu v centru města v blízkosti některých restauračních zařízení, střední školy, hlavního nádraží a k němu přilehlému parkovišti. Mimo centrum města je to obchodní dům Pramen, Kaufland. Pocit strachu lidé pocítují v městské části Zálabí, kde se nachází levná ubytovna, objekty firem, skladiště apod. Trestná činnost se objevuje v oblasti těsně za centrem města. Je zde několik zavřených obchodů a jeden zchátralý dům. Během dne se v Kolíně lidé nejvíce obávají na hlavním nádraží a v Komenského parku. V noci přibude k těmto také několik desítek menších oblastí u podchodů a barů.

Praha 12

Praha 12 se potýká s velkým množstvím zaparkovaných vozidel na svém území. Lidé zde auta nechávají po dobu zaměstnání v centrálních oblastech Prahy. Z tohoto důvodu je v Praze 12 zvláště v blízkosti největších panelových domů, kde se nachází velká parkoviště vysoká kriminalita. Trestná činnost a strach se potkávají v okolí ubytovny Dům, na Sofijském náměstí, kde se často vyskytují lidé bez domova a také u obchodního centra Labe. Obavy lidé pociťují v parku kolem Lhoteckého potoka. Ženy se více bojí v podchodu pod ulicí Generála Šišky, muži se obávají v údolí Lhoteckého potoka za ZŠ a MŠ Angel Praha 12 a u sport baru na ulici Zárubova.

Závěr

Detailnost hexagonové sítě umožnila určit objekty a místa ve městě, kde se v prostoru setkávají obavy ze zločinu a kriminalita s přesností, že je možné tato místa přesně identifikovat. Výsledky využijí městské samosprávy a také policejní oddělení.

Na závěr bychom chtěli poděkovat Bohumilovi Ptáčkovi za kartografické zpracování mapových výstupů.

LITERATURA

1. HERBERT, D. T. (1982) „Urban crime: a geographical perspective. In: Herbet, D. T., Smith, D. M. (eds.): Social Problems and the City. Geographical Perspectives. Oxford University Press, Oxford, s. 117–135.
2. CURTIS, J. W. (2012) „Integrating sketch maps with GIS to explore fear of crime in the urban environment: a review of the past and prospects for the future“. Cartogr Geogr Inf Sci 39:175–186.